Maa- ja metsätalousministeriö
Jord- och skogsbruksministeriet

Muistio

17.2.2025

EU/1163/2024
EU/1163/2024-MMM-7

Asiantuntijakuuleminen

Eduskunnan maa- ja metsätalousvaliokunta

Valtioneuvoston kirjelmä eduskunnalle ehdotuksesta Euroopan Parlamentin ja neuvoston asetukseksi hyvän kauppatavan vastaisista käytännöistä yritysten välisissä suhteissa maataloustuote- ja elintarvikeketjussa annetun direktiivin (EU) 2019/633 täytäntöönpanosta vastaavien valvontaviranomaisten yhteistyöstä

Ehdotuksen tavoitteena on parantaa viljelijöiden asemaa ruokaketjussa tehostamalla hyvän kauppatavan vastaisten käytäntöjen valvontaa.

Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivissä (EU) 2019/633 hyvän kauppatavan vastaisista käytännöistä yritysten välisissä suhteissa maataloustuote- ja elintarvikeketjussa vaaditaan, että valvontaviranomaiset tekevät tehokkaasti yhteistyötä keskenään ja komission kanssa ja antavat toisilleen vastavuoroista apua tutkimuksissa, joilla on valtioiden rajat ylittävä ulottuvuus.

Valvontaviranomaisten verkoston tapaamisissa on ilmennyt, että tietojen kerääminen, kieltojen rikkomisen toteaminen sekä sakkojen ja muiden seuraamusten määrääminen ja täytäntöönpano voi olla vaikeaa, jos ostaja on sijoittautunut toiseen jäsenvaltioon.

Taustalla on myös kevään 2024 viljelijöiden mielenosoitukset ja käyty keskustelu maatalouspolitiikan kehittämisestä viljelijäystävällisemmäksi. Komissio julkaisi maaliskuussa 2024 keskusteluasiakirjan, jossa lupasi asetuksen valvontaviranomaisten välisestä yhteistyöstä.

Asetusta sovellettaisiin rajat ylittävän hyvän kauppatavan vastaisten käytäntöjen kiellon täytäntöönpanoon yritysten välisissä suhteissa maatalous - ja elintarvikeketjussa. Ehdotuksella vahvistettaisiin säännöt, joiden nojalla jäsenvaltioiden viranomaiset tekevät yhteistyötä ja koordinoivat toimia keskenään.

Ehdotuksella luodaan säännöt kahden jäsenvaltion väliseen ja useamman jäsenvaltionväliseen yhteistyöhön. Yhteistyössä on mahdollista ottaa huomioon myös kansallisten, direktiiviä tiukempien kieltojen soveltaminen.

Kahden jäsenvaltion välisen keskinäisen avunannon mekanismilla säädetään prosessista, jonka mukaan valvontaviranomainen voi esittää tietopyynnön toisen jäsenvaltion valvontaviranomaiselle, jos epäillään hyvän kauppatavan vastaisia käytäntöjä. Jos tietopyyntö vahvistaa epäilyt, voidaan pyytää täytäntöönpanotoimien käynnistämistä ja viimeisessä vaiheessa myös sanktioiden asettamista. Kaikissa vaiheissa on noudatettava tutkintaa suorittavan valvontaviranomaisen jäsenvaltion kansallista lainsäädäntöä.

Ehdotuksen mukaan avunannosta voi myös kieltäytyä, jos esimerkiksi yhdessä todetaan, että pyydettyjä tietoja ei tarvita tai tapauksesta on käynnissä jo tutkinta tai oikeudenkäynti. Myös kansallisten, direktiiviä tiukempien kieltojen osalta, yhteistyöstä voi kieltäytyä.

Jos on syytä epäillä, että kielletty kauppatapa koskee toimijoita useammassa jäsenvaltiossa, on kyseessä laajalle levinnyt rajat ylittävä epäreilu kauppatapa. Silloin on osallisten valvontaviranomaisten

Postiosoite Postadress Postal Address	Käyntiosoite Besöksadress Office	Puhelin Telefon Telephone	Faksi Fax Fax	s-posti, internet e-post, internet e-mail, internet
Maa- ja metsätalousministeriö				
PL 30 00023 Valtioneuvosto	Hallituskatu 3 A Helsinki	0295 16001 +358 295 16001		kirjaamo.mmm@gov.fi

nimettävä koordinaattori ja käynnistettävä viranomaisten sopimukseen perustuva koordinoidut toimenpiteet.

Täytäntöönpanoviranomaisten, jotka osallistuvat koordinoituun toimeen, on varmistettava, että tutkinnat ja tarkastukset suoritetaan koordinoidusti ja sovelletaan väliaikaisia toimenpiteitä samanaikaisesti, mikäli kansallinen lainsäädäntö sen sallii. Tutkinnan tuloksista on laadittava yhteinen lausunto, informoitava tästä komissiota ja julkaistava se viranomaisten verkkosivuilla.

Täytäntöönpanoviranomaisen on myös viipymättä ilmoitettava komissiolle ja muille täytäntöönpanoviranomaisille, että laajalle levinnyt rajat ylittävä epäreilu kauppatapa saattaa olla käynnissä. Ilmoitusta antaessaan viranomaisen on toimitettava tiedot epäillystä laajalle levinneestä rajat ylittävästä epäreilusta kauppatavasta ja voi pyytää muiden jäsenvaltioiden täytäntöönpanoviranomaisia tarkistamaan, onko niiden alueella saatavilla olevien tai helposti saatavilla olevien tietojen perusteella käynnissä samanlaisia laajalle levinneitä rajat ylittäviä epäreiluja kauppatapoja.

Ehdotuksessa komissiolle siirrettäisiin täytäntöönpanovaltaa vakiolomakkeiden vahvistamiseksi tietopyyntöjä tai täytäntöönpanotoimenpiteitä koskevia pyyntöjä varten. Komissiota avustaisi markkinajärjestelyn komitea.

Asetuksen soveltamiseen tulisi vuoden siirtymäaika.

Asetuksen odotetaan tehostavan epäreilujen kauppatapojen valvontaa.

EU:n budjettiin esityksellä ei arvioida olevan vaikutusta. Mahdolliset toimenpidepyynnöt elintarvikemarkkinavaltuutetulle lisäisivät valtuutetun toimiston tehtäviä.

Ehdotuksella ei ole vaikutuksia kansalliseen lainsäädäntöön.

Asiaa käsitellään maatalouden erityiskomiteassa ja sen alaisessa maataloustuotteiden työryhmässä. Tarkempaa aikataulua ei vielä ole tiedossa.

Puheenjohtajavaltio Puola on ilmaissut, että se haluaa edistää asetusta kaudellaan ja mahdollisesti pyrkii neuvoston yleisnäkemykseen kaudellaan.